C/2025/3987

20.8.2025 г.

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

от 8 юли 2025 година

относно икономическата, социалната, трудовата, структурната и бюджетната политика на Кипър

(C/2025/3987)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 121, параграф 2 и член 148, параграф 4 от него,

като взе предвид Регламент (ЕС) 2024/1263 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2024 г. за ефективна координация на икономическите политики и за многостранно бюджетно наблюдение и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета ([1]), и по-специално член 3, параграф 3 от него,

като взе предвид Регламент (ЕС) № 1176/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 ноември 2011 г. относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси ([2]), и по-специално член 6, параграф 1 от него,

като взе предвид препоръката на Европейската комисия,

като взе предвид резолюциите на Европейския парламент,

като взе предвид заключенията на Европейския съвет,

като взе предвид становището на Комитета по заетостта,

като взе предвид становището на Икономическия и финансов комитет,

като взе предвид становището на Комитета за социална закрила,

като взе предвид становището на Комитета за икономическа политика,

като има предвид, че:

Общи съображения

(1) Регламент (ЕС) 2024/1263, който влезе в сила на 30 април 2024 г., определя целите на рамката за икономическо управление, която е насочена към насърчаване на стабилни и устойчиви публични финанси, устойчив и приобщаващ растеж и устойчивост чрез реформи и инвестиции, както и предотвратяване на прекомерен бюджетен дефицит. В регламента се предвижда, че Съветът и Комисията осъществяват многостранно наблюдение в рамките на европейския семестър в съответствие с целите и изискванията, определени в ДФЕС. Европейският семестър включва по-специално формулирането и наблюдението на изпълнението на специфичните за всяка държава препоръки. С регламента се насърчава също националната ангажираност с фискалната политика и се поставя по-силен акцент върху средносрочното планиране, наред с по-ефективно и по-съгласувано прилагане. Всяка държава членка трябва да представи на Съвета и на Комисията национален средносрочен фискално-структурен план, съдържащ нейните фискални ангажименти, както и ангажиментите за реформи и инвестиции, и обхващащ период от 4 или 5 години в зависимост от нормалната продължителност на националния законодателен цикъл. Планът за нетните разходи ([3]) в тези планове трябва да спазва изискванията на регламента, в това число изискванията дългът на сектор „Държавно управление“ да следва правдоподобно низходяща траектория до края на периода на корекция или да остане на разумни равнища под 60 % от брутния вътрешен продукт (БВП), а дефицитът на сектор „Държавно управление“ да бъде сведен и/или поддържан под референтната стойност по Договора от 3 % от БВП в средносрочен план. Когато държава членка поеме ангажимент да осъществи съответен набор от реформи и инвестиции в съответствие с критериите, определени в регламента, периодът на корекция може да бъде удължен с до три години.

([1]) ОВ L, 2024/1263, 30.4.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) ОВ L 306, 23.11.2011 г., стр. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Нетни разходи съгласно определението в член 2, точка 2 от Регламент (ЕС) 2024/1263: „нетни разходи“ означава публичните разходи след приспадане на: разходите за лихви; ii) дискреционните мерки по отношение на приходите; iii) разходите по програми на Съюза, изцяло покрити с приходи от фондове на Съюза; iv) националните разходи за съфинансиране на програми, финансирани от Съюза; v) цикличните елементи на разходите за обезщетения за безработица; и vi) еднократните и другите временни мерки.

(2) Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета [4], с който бе създаден Механизмът за възстановяване и устойчивост (МВУ), влезе в сила на 19 февруари 2021 г. По линия на МВУ се предоставя финансова подкрепа на държавите членки за осъществяването на реформи и инвестиции, даващи фискален стимул, финансиран от Съюза. В съответствие с приоритетите на европейския семестър за координация на икономическите политики МВУ стимулира икономическото и социалното възстановяване, като същевременно допринася за устойчиви реформи и инвестиции, по-специално за насърчаване на екологичния и цифровия преход и за укрепване на устойчивостта на икономиките на държавите членки. МВУ също така спомага за укрепването на публичните финанси и за стимулирането на растежа и създаването на работни места в средносрочен и дългосрочен план, за подобряването на териториалното сближаване в рамките на Съюза и за подкрепата на непрекъснатото прилагане на Европейския стълб на социалните права.

(3) Регламент (ЕС) 2023/435 на Европейския парламент и на Съвета [5] („Регламентът REPowerEU“), приет на 27 февруари 2023 г., има за цел постепенното премахване на зависимостта на Съюза от вноса на руски изкопаеми горива. Това помага за постигането на енергийна сигурност и диверсификация на енергийните доставки на Съюза, като същевременно увеличава използването на възобновяеми енергийни източници, капацитета за съхранение на енергия и енергийната ефективност. Кипър добави нова глава за REPowerEU към своя национален план за възстановяване и устойчивост, за да финансира ключови реформи и инвестиции, които ще спомогнат за постигането на целите на REPowerEU.

(4) На 17 май 2021 г. Кипър представи на Комисията своя национален план за възстановяване и устойчивост в съответствие с член 18, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/241. Съгласно член 19 от посочения регламент Комисията оцени целесъобразността, ефективността, ефикасността и съгласуваността на плана за възстановяване и устойчивост в съответствие с насоките за оценка в приложение V. На 20 юли 2021 г. Съветът прие своето решение за изпълнение за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Кипър [6], който бе изменен на 8 декември 2023 г. съгласно член 18, параграф 2, за да се актуализира максималното финансово участие за безвъзмездна финансова подкрепа, както и за да се включи в него главата за REPowerEU [7]. Отпускането на траншовете зависи от приемането на решение на Комисията, взето в съответствие с член 24, параграф 5, в което се посочва, че Кипър е изпълнил задоволително съответните ключови етапи и цели, определени в решението за изпълнение на Съвета. За да бъде изпълнението задоволително, трябва да е запазено постигането на предходните ключови етапи и цели за същата реформа или инвестиция.

(5) На 21 януари 2025 г. по препоръка на Комисията Съветът прие препоръка, с която одобри националния средносрочен фискално-структурен план на Кипър [8]. Планът беше представен в съответствие с член 11 и член 36, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕС) 2024/1263, обхваща периода от 2025 г. до 2028 г. и представя фискална корекция, разпределена за четири години.

(6) На 26 ноември 2024 г. Комисията прие становище относно проекта на бюджетен план на Кипър за 2025 г. На същата дата, въз основа на Регламент (ЕС) № 1176/2011 Комисията прие Доклада за механизма за предупреждение за 2025 г., в който беше посочено, че Кипър е една от държавите членки, за които ще е необходимо да се извърши задълбочен преглед. Комисията прие и препоръка за препоръка на Съвета относно икономическата политика на еврозоната, както и предложение за съвместния доклад за заетостта за 2025 г., в който се анализира прилагането на насоките за заетостта и принципите на Европейския стълб на социалните права. Съветът прие препоръката относно икономическата политика на еврозоната [9] на 13 май 2025 г., а съвместния доклад за заетостта на 10 март 2025 г.

[4] Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост (ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

[5] Регламент (ЕС) 2023/435 на Европейския парламент и на Съвета от 27 февруари 2023 г. за изменение на Регламент (ЕС) 2021/241 във връзка с главите за REPowerEU в плановете за възстановяване и устойчивост и за изменение на регламенти (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) 2021/1060 и (ЕС) 2021/1755 и Директива 2003/87/ЕО (ОВ L 63, 28.2.2023 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

[6] Решение за изпълнение на Съвета от 20 юли 2021 г. за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Кипър (ST 10686/2021).

[7] Решение за изпълнение на Съвета от 8 декември 2023 г. за изменение на Решение за изпълнение на Съвета от 28 юли 2021 г. за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Кипър (ST 15571/23 + ADD1 COR1).

[8] Препоръка на Съвета от 21 януари 2025 г. за одобряване на националния средносрочен фискално-структурен план на Кипър (ОВ C, C/2025/639, 10.2.2025 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/639/oj).

[9] Препоръка на Съвета от 13 май 2025 г. относно икономическата политика на еврозоната (ОВ C, C/2025/2782, 22.5.2025 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

(7) На 29 януари 2025 г. Комисията публикува компас за конкурентоспособността — стратегическа рамка, която има за цел да повиши глобалната конкурентоспособност на ЕС през следващите пет години. В него се определят трите преобразяващи императива на устойчивия икономически растеж: i) иновации; ii) декарбонизация и конкурентоспособност; и iii) сигурност. За да се преодолее изоставането в областта на иновациите, ЕС се стреми да насърчава промишлените иновации, да подкрепя растежа на стартиращите предприятия чрез инициативи като стратегията на ЕС за подкрепа на стартиращите и разрастващите се предприятия и да насърчава въвеждането на модерни технологии като изкуствения интелект и квантовите изчислителни технологии. В стремежа си към по-екологична икономика Комисията изготви всеобхватен план за действие за енергия на достъпни цени и пакт за чиста промишленост, гарантиращи, че преходът към чиста енергия продължава да бъде разходно ефективен и благоприятен за конкурентоспособността, особено за енергоемките сектори, и е двигател на растеж. За да се намалят прекомерните зависимости и да се повиши сигурността, Съюзът е поел ангажимент за укрепване на световните търговски партньорства, диверсифициране на веригите на доставки и осигуряване на достъп до суровини от критично значение и чисти енергийни източници. Тези приоритети са подкрепени от хоризонтални способстващи фактори, а именно опростяването на нормативната уредба, задълбочаването на единния пазар, финансирането на конкурентоспособността, както и изграждането на съюз на спестяванията и инвестициите, насърчаването на уменията и качествените работни места и по-добрата координация на политиките на ЕС. Компасът за конкурентоспособността е хармонизиран с европейския семестър и гарантира, че икономическите политики на държавите членки са съобразени със стратегическите цели на Комисията, като се създава единен подход към икономическото управление, насърчаващ устойчивия растеж, иновациите и устойчивостта в целия Съюз.

(8) През 2025 г. европейският семестър за координация на икономическите политики продължава да се развива успоредно с прилагането на МВУ. Пълното изпълнение на плановете за възстановяване и устойчивост продължава да е от съществено значение за изпълнението на приоритетите на политиката в рамките на европейския семестър, тъй като плановете спомагат за ефективното справяне с всички или значителна част от предизвикателствата, посочени в съответните специфични за всяка държава препоръки, отправени през последните години. Специфичните за всяка държава препоръки продължават да бъдат еднакво актуални и за оценката на изменените планове за възстановяване и устойчивост в съответствие с член 21 от Регламент (ЕС) 2021/241.

(9) Специфичните за всяка държава препоръки за 2025 г. обхващат ключовите предизвикателства на икономическата политика, които не са отразени в достатъчна степен в мерките, включени в плановете за възстановяване и устойчивост, като се вземат предвид съответните предизвикателства, установени в специфичните за всяка държава препоръки за периода 2019—2024 г.

(10) На 4 юни 2025 г. Комисията публикува доклада за Кипър за 2025 г. В него беше оценен напредъкът на Кипър в изпълнението на съответните специфични за нея препоръки и беше направен преглед на изпълнението от страна на Кипър на плана за възстановяване и устойчивост. Въз основа на този анализ в доклада за държавата бяха посочени най-неотложните предизвикателства, пред които е изправен Кипър. В него бяха оценени също напредъкът на Кипър при прилагането на Европейския стълб на социалните права и постигането на водещите цели на Съюза за 2030 г. в областта на заетостта, уменията и намаляването на бедността и социалното изключване, както и напредъкът в постигането на целите на Обединените нации за устойчиво развитие.

(11) Комисията извърши задълбочен преглед по член 5 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 за Кипър. Основните констатации от извършената от Комисията оценка на макроикономическите уязвимости на Кипър за целите на посочения регламент бяха публикувани на 13 май 2025 г. ([10]) На 4 юни 2025 г. Комисията заключи, че в Кипър вече няма макроикономически дисбаланси. По-специално уязвимостите, свързани с външния и частния дълг, намаляват, отчасти поради силния икономически растеж, а намаляването на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“ се подпомага допълнително от продължаващите бюджетни излишъци; дефицитът по текущата сметка остава значителен. Кипър постигна значителен напредък в прилагането на мерки за преодоляване на уязвимостите си. Дългът на домакинствата и нефинансовите предприятия намалява като дял от БВП, предимно благодарение на силните ефекти на знаменателя поради високия растеж на номиналния БВП. Голяма част от корпоративния дълг се дължи от дружества със специална инвестиционна цел, чиито кредитори се намират извън Кипър и които пораждат ограничени рискове за икономиката. Освен това необслужваните кредити, държани от банките, намаляват значително поради продажби, отписвания и погасявания. Необслужваните кредити, държани от придобиващи кредити дружества, също намаляват, което води до допълнително намаляване на задлъжнялостта. Консолидираният дълг на сектор „Държавно управление“ намалява с бързи темпове и се очаква Кипър да поддържа бюджетни излишъци. Въпреки спада през 2024 г. дефицитът по текущата сметка остава висок и се очаква да се подобри само незначително; отрицателната нетна международна инвестиционна позиция остава голяма, но е значително завишена поради присъствието на дружества със специална инвестиционна цел, които нямат значителни преки връзки с националната икономика. Кипър бележи напредък в политиката си за преодоляване на уязвимостите си. По-специално рамката за реализиране на обезпечения започна да функционира пълноценно през 2024 г., а законодателството, насочено към улесняване на преструктурирането на необслужваните кредити, се очаква да намали задлъжнялостта на домакинствата и да увеличи спестяванията им.

([10]) SWD(2025) 68 final.

Оценка на годишния доклад за напредъка

(12) На 21 януари 2025 г. Съветът препоръча следните максимални темпове на растеж на нетните разходи за Кипър: 6,0 % през 2025 г., 5,0 % през 2026 г., 5,4 % през 2027 г. и 4,3 % през 2028 г., което съответства на максималните кумулативни темпове на растеж, изчислени спрямо 2023 г. на 8,9 % през 2025 г., 14,3 % през 2026 г., 20,5 % през 2027 г. и 25,7 % през 2028 г. На 30 април 2025 г. Кипър представи своя годишен доклад за напредъка ([11]) относно спазването на препоръчаните максимални темпове на растеж на нетните разходи и изпълнението на реформи и инвестиции в отговор на основните предизвикателства, установени в специфичните за държавата препоръки в рамките на европейския семестър. Годишният доклад за напредъка отразява също шестмесечното докладване на Кипър относно напредъка, постигнат при изпълнението на нейния план за възстановяване и устойчивост в съответствие с член 27 от Регламент (ЕС) 2021/241.

(13) Агресивната война на Русия срещу Украйна и последиците от нея представляват екзистенциално предизвикателство за Европейския съюз. Комисията препоръча да се задейства националната клауза за дерогация от Пакта за стабилност и растеж по координиран начин, за да се подкрепят усилията на ЕС за постигане на бързо и значително увеличение на разходите за отбрана, и това предложение беше приветствано от Европейския съвет на 6 март 2025 г.

(14) Въз основа на данни, потвърдени от Евростат ([12]), излишъкът на сектор „Държавно управление“ на Кипър се е увеличил от 1,7 % от БВП през 2023 г. на 4,3 % през 2024 г., а дългът на сектор „Държавно управление“ е намалял от 73,6 % от БВП в края на 2023 г. на 65,0 % в края на 2024 г. Според изчисленията на Комисията тези тенденции съответстват на темп на нарастване на нетните разходи от 2,9 % през 2024 г. В годишния доклад за напредъка Кипър оценява ръста на нетните разходи през 2024 г. на 3,2 %. Комисията изчислява, че ръстът на нетните разходи е бил по-нисък, отколкото посочения в годишния доклад за напредъка. Разликата между изчисленията на Комисията и оценките на националните органи се дължи на по-ниските общи разходи и по-големите приспадания за националното съфинансиране на програмите на ЕС, което отразява по-новите налични данни ([13]). Въз основа на оценките на Комисията фискалната позиция ([14]), която включва разходи, финансирани както на национално равнище, така и на равнище ЕС, е била рестриктивна с 1,9 % от БВП през 2024 г.

(15) Според годишния доклад за напредъка макроикономическият сценарий в основата на бюджетните прогнози на Кипър предвижда растеж на реалния БВП от 3,1 % през 2025 г. и 2026 г., а инфлацията по хармонизирания индекс на потребителските цени (ХИПЦ) се очаква да бъде 1,9 % през 2025 г. и 2,1 % през 2026 г. В прогнозата на Комисията от пролетта на 2025 г. се предвижда реалният БВП да нарасне с 3,0 % през 2025 г. и с 2,5 % през 2026 г., а инфлацията по ХИПЦ да бъде 2,0 %, както през 2025 г., така и през 2026 г.

(16) В годишния доклад за напредъка се предвижда излишъкът на сектор „Държавно управление“ да намалее на 3,5 % от БВП за 2025 г., а съотношението на дълга на сектор „Държавно управление“ към БВП да намалее на 57,4 % в края на 2025 г. Тези тенденции съответстват на ръст на нетните разходи от 6,8 % през 2025 г. В прогнозата на Комисията от пролетта на 2025 г. се предвижда излишък по консолидирания държавен бюджет от 3,5 % от БВП през 2025 г. Според изчисленията на Комисията тези тенденции съответстват на нарастване на нетните разходи от 7,3 % през 2025 г. Тези по-високи прогнози за ръста на нетните разходи отколкото в годишния доклад за напредъка се дължат на това, че Комисията очаква малко по-голямо увеличение на ръста на нетните разходи през 2025 г., макар и от по-ниска база. Въз основа на оценките на Комисията фискалната позиция, която включва разходи, финансирани както на национално равнище, така и на равнище ЕС, се предвижда да бъде експанзионистична — с 1,1 % от БВП през 2025 г. Съотношението на дълга на сектор „Държавно управление“ към БВП се очаква да намалее на 58,0 % до края на 2025 г. Намаляването на съотношението на дълга към БВП през 2025 г. отразява главно високия излишък по консолидирания държавен бюджет в комбинация със стабилния икономически растеж.

(17) Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2025 г. разходите на сектор „Държавно управление“ в размер на 1,1 % от БВП се очаква да бъдат финансирани с безвъзмездна подкрепа („безвъзмездни средства“) от Механизма за възстановяване и устойчивост през 2025 г. в сравнение с 0,4 % от БВП през 2024 г. Разходите, финансирани с безвъзмездни средства от Механизма за възстановяване и устойчивост, дават възможност за висококачествени инвестиции и реформи за повишаване на производителността без пряко въздействие върху салдото и дълга на сектор „Държавно управление“ на Кипър.

([11]) Годишните доклади за напредъка за 2025 г. са на разположение на адрес: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([12]) Евростат-Euro Indicators, 22.4.2025 г.

([13]) Данните на Комисията за 2024 г. се основават на данни за резултатите в съответствие с фискалното уведомление от април 2025 г., докато националните органи използват данни към по-ранна дата.

([14]) Фискалната позиция се определя като мярка за годишната промяна в основната бюджетна позиция на сектор „Държавно управление“. Нейната цел е да бъде оценен икономическият импулс, даден от фискалните политики — както тези, които са финансирани на национално равнище, така и тези, които се финансират от бюджета на ЕС. Фискалната позиция се измерва като разликата между: i) средносрочния потенциален растеж и ii) промяната в първичните разходи без дискреционните мерки по отношение на приходите, включително разходите, финансирани с безвъзмездна подкрепа (безвъзмездни средства) от Механизма за възстановяване и устойчивост и други фондове на Съюза.

(18) Разходите за отбрана на сектор „Държавно управление“ в Кипър възлизаха на 1,7 % от БВП през 2021 г., 1,5 % от БВП през 2022 г. и 1,9 % от БВП през 2023 г. ([15]) Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2025 г. разходите за отбрана се очаква да бъдат 1,4 % от БВП както през 2024 г., така и през 2025 г. Това съответства на увеличение с 0,3 процентни пункта от БВП в сравнение с 2021 г.

(19) Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2025 г. нетните разходи в Кипър се прогнозира да нараснат с 7,3 % през 2025 г. и с 10,4 % кумулативно през 2024 г. и 2025 г. Въз основа на прогнозата на Комисията от пролетта на 2025 г. растежът на нетните разходи на Кипър през 2025 г. се очаква да бъде над препоръчания максимален темп на растеж, което съответства на отклонение ([16]) от 0,5 % от БВП в годишно изражение. При разглеждането заедно на 2024 г. и 2025 г. кумулативният темп на растеж на нетните разходи също се прогнозира да бъде над препоръчания максимален темп на растеж, като съответства на отклонение от 0,5 % от БВП. Прогнозираното отклонение надвишава прага от 0,3 % от БВП за годишното отклонение, но не надвишава прага от 0,6 % от БВП за кумулативното отклонение. Като цяло това означава, че съществува риск от отклонение от препоръчителния максимален ръст на нетните разходи, когато през следващата пролет бъдат налични данните за резултатите за 2025 г.

(20) В годишния доклад за напредъка се предвижда излишъкът на сектор „Държавно управление“ да нарасне на 3,7 % от БВП през 2026 г., а съотношението на дълга на сектор „Държавно управление“ към БВП да намалее на 52,6 % в края на 2026 г. След 2026 г. в годишния доклад за напредъка се прогнозира излишъкът на сектор „Държавно управление“ да се запази на равнище от 3,7 % от БВП, както през 2027 г., така и през 2028 г. На свой ред, след 2026 г. съотношението на дълга на сектор „Държавно управление“ към БВП се очаква да намалее на 48,4 % през 2027 г. и на 43,3 % през 2028 г. Въз основа на мерките на политиката, известни към крайната дата за изготвяне на прогнозата, в прогнозата на Комисията от пролетта на 2025 г. се предвижда излишъкът на сектор „Държавно управление“ през 2026 г. да възлиза на 3,4 % от БВП. Тези тенденции съответстват на ръст на нетните разходи от 5,4 % през 2026 г. Въз основа на оценките на Комисията фискалната позиция, която включва разходи, финансирани както на национално равнище, така и на равнище ЕС, се предвижда да бъде рестриктивна — с 0,6 % от БВП през 2026 г. Комисията предвижда съотношението на дълга на сектор „Държавно управление“ към БВП да намалее на 51,9 % в края на 2026 г. Намаляването на съотношението на дълга към БВП през 2026 г. отразява главно високия излишък по консолидирания държавен бюджет в комбинация със стабилния икономически растеж.

Основни предизвикателства пред политиката

(21) В съответствие с член 19, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/241 и критерий 2.2 от приложение V към него планът за възстановяване и устойчивост включва широк набор от взаимно подсилващи се реформи и инвестиции, които трябва да бъдат изпълнени до 2026 г. Очаква се те да спомогнат за ефективното справяне с всички или със значителна част от предизвикателствата, посочени в съответните специфични за държавата препоръки. В този кратък срок ефективното изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост, включително главата за REPowerEU, е от съществено значение за повишаване на дългосрочната конкурентоспособност на Кипър през екологичния и цифровия преход, като същевременно се гарантира социална справедливост. В съобщението на Комисията „NextGenerationEU — Пътят към 2026 г.“, прието на 4 юни 2025 г., се изяснява приложимият график за приключването на Механизма и се предоставят насоки на държавите членки за постигането на максимална ефективност на изпълнението до 31 август 2026 г., включително относно начините за по-нататъшно рационализиране на техните ПВУ, излагат се основните варианти, които да бъдат взети предвид при преразглеждането им, и се подчертава значението на внимателното съвместно планиране при подаването на последните искания за плащане през 2026 г. Кипър вече е постигнал напредък по изпълнението на реформите и инвестициите в плана си за възстановяване и устойчивост. За да бъдат изпълнени ангажиментите по плана за възстановяване и устойчивост до август 2026 г., от съществено значение е Кипър да ускори изпълнението на реформите и инвестициите чрез справяне със съответните предизвикателства. Кипър следва да увеличи административния си капацитет за ефективен надзор на изпълнението на плана за възстановяване и устойчивост, да ускори изпълнението на инвестициите и да поддържа напредъка в изпълнението на ключови реформи. Систематичното участие на местните и регионалните органи, социалните партньори, гражданското общество и други съответни заинтересовани страни продължава да бъде от съществено значение, за да се гарантира широка ангажираност за успешното изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост.

(22) Изпълнението на програмата в областта на политиката на сближаване, която включва подкрепа от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Фонда за справедлив преход (ФСП), Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и Кохезионния фонд (КФ), се ускори в Кипър. Важно е да продължат усилията, за да се гарантира бързото изпълнение на тази програма, като същевременно се увеличи максимално нейното въздействие на място. Кипър вече предприема действия в рамките на програмата си по политиката на сближаване, за да повиши конкурентоспособността и растежа, като същевременно засилва социалното сближаване. В същото време Кипър продължава да е изправен пред предизвикателства, включително рискове, свързани с повишаващи се температури и суша, които оказват все по-голям натиск върху водоснабдяването и критичната инфраструктура, както и недостига на работна ръка и несъответствието между уменията и изискванията на пазара на труда. В съответствие с член 18 от Регламент (ЕС) 2021/1060 от Кипър

([15]) Евростат, държавни разходи по Класификацията на функциите на държавното управление (КОФОГ). Поради методологични различия между определенията на КОФОГ и НАТО разходите, основани на определението на КОФОГ, може да се различават от разходите, основани на определението на НАТО.

([16]) От 2026 г. тези цифри ще се появяват в контролния общ баланс, установен в член 22 от Регламент (ЕС) 2024/1263.

се изисква — като част от междинния преглед на фондовете на политиката на сближаване — да преразгледа своята програма, като вземе предвид, наред с другото, предизвикателствата, посочени в специфичните за всяка държава препоръки за 2024 г. С предложенията на Комисията, приети на 1 април 2025 г. ([17]), срокът за представяне на оценка на резултатите от междинния преглед се удължава след 31 март 2025 г. В тях също така се предоставят възможности за гъвкавост, за да се ускори изпълнението на програмите, както и стимули за държавите членки да разпределят ресурси по линия на политиката на сближаване за пет стратегически приоритетни области на Съюза, а именно конкурентоспособността в областта на стратегическите технологии, отбраната, жилищното настаняване, устойчивостта на водните ресурси и енергийния преход, както и за инвестиции в умения в приоритетни сектори, като същевременно се запазва акцентът върху лицата в най-уязвимо положение в програмите по линия на ЕСФ+.

(23) Платформата за стратегически технологии за Европа (STEP) предоставя възможност за инвестиране в ключов стратегически приоритет на ЕС, като се укрепва конкурентоспособността на ЕС. Средствата по STEP се насочват чрез 11 съществуващи фонда на ЕС. Държавите членки могат също така да допринесат за програмата InvestEU в подкрепа на инвестициите в приоритетни области. Кипър би могъл да използва оптимално тези инициативи в подкрепа на разработването или производството на технологии от критично значение, включително чисти технологии с ефективно използване на ресурсите.

(24) Освен икономическите и социалните предизвикателства, към разрешаването на които са насочени планът за възстановяване и устойчивост и други фондове на ЕС, Кипър следва да предприеме ефективни мерки по отношение на оставащите предизвикателства в областта на научните изследвания и иновациите, достъпа до финансиране, бизнес средата, енергийния преход, адаптирането към изменението на климата, несъответствието между уменията и изискванията на пазара на труда и недостига на работна ръка.

(25) Публичните и частните инвестиции в НИРД в Кипър остават сред най-ниските в ЕС, като интензитетът на публичната НИРД остава в застой в размер на 0,29 % от БВП през 2023 г. (средна стойност за ЕС: 0,72 %), а НИРД в стопанския сектор намаля до 0,28 %, което е пет пъти под средното за ЕС. Това произтича от структурни фактори като основаната на услуги икономика, ограничения брой големи предприятия, недостатъчно развития пазар на частни капиталови инвестиции и малкия бюджет за стимули. Въпреки ниските нива на финансиране Кипър има силни научни постижения, но пазарната реализация е слаба, със само 0,7 заявления за патенти на 1 милиард евро от БВП през 2022 г. (средна стойност за ЕС: 3,2). Системата на иновациите е фрагментирана, като връзките между университетите, стартиращите предприятия, правителството и финансовия сектор са слаби. Броят на завършилите висше образование в областта на науките, технологиите, инженерството и математиката (НТИМ) намалява, а гъстотата на изследователите остава ниска. В настоящата стратегия за научни изследвания и иновации липсват цели и показатели, механизъм за мониторинг и оценка, оценки на въздействието и дългосрочно финансиране и е необходимо да се подобри законодателната рамка за пазарна реализация и рисков капитал с висок риск.

(26) Добре функциониращата и диверсифицирана финансова система е от съществено значение за стимулиране на инвестициите, иновациите и икономическата устойчивост. В Кипър достъпът до алтернативни спестовни и инвестиционни инструменти остава ограничен, а капиталовите пазари не са достатъчно развити. Банковият сектор е стабилен, но небанковото финансиране продължава да не се използва достатъчно, а домакинствата продължават да разчитат на традиционните банкови депозити, което възпрепятства притока на капитал към по-продуктивни инвестиции. Равнищата на финансова грамотност все още са ниски в сравнение със средните за ЕС, което ограничава способността и мотивацията на домакинствата да участват в диверсифицирани инвестиционни стратегии. Освен това ограниченото присъствие на институционални инвеститори и рисков капитал възпрепятства възможностите за финансиране за иновативните и стартиращите предприятия.

(27) Както е посочено в компаса за конкурентоспособността, всички институции на ЕС и национални и местни институции трябва да положат големи усилия за изготвянето на по-прости правила и ускоряването на административните процедури. Комисията си постави амбициозни цели за намаляване на административната тежест — с поне 25 %, като за МСП с поне 35 %, и създаде нови инструменти за постигане на тези цели, включително систематичен стрес тест на наличното законодателство на ЕС и засилен диалог със заинтересованите страни. За да отговори на тази амбиция, Кипър също трябва да предприеме действия. 68 % от предприятията считат, че сложността на административните процедури е проблем за тяхното дружество при извършването на стопанска дейност в Кипър ([18]). Благоприятната за бизнеса регулаторна среда е от съществено значение за стимулиране на инвестициите, иновациите и предприемачеството. Кипър постигна напредък в подобряването на бизнес средата, включително реформи за опростяване на регистрацията на предприятията и намаляване на забавените плащания по сделките между предприятия и между правителството и предприятията, както и реформи за опростяване на разрешенията за строеж и създаването на система за обслужване на едно гише за предприятията (както чуждестранни, така и местни).

([17]) Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на регламенти (ЕС) 2021/1058 и (ЕС) 2021/1056 по отношение на специални мерки за справяне със стратегически предизвикателства в контекста на междинния преглед — COM(2025) 123 final.

([18]) Експресен доклад на Евробарометър относно отношението на предприятията към корупцията в ЕС (април 2024 г.).

Същевременно регулаторните и административните пречки остават значителни. Сложните процедури за лицензиране и издаване на разрешения, високите разходи, свързани със спазването на данъчното законодателство за малките и средните предприятия и пречките пред конкуренцията в търговията на дребно и професионалните услуги продължават да оказват натиск върху бизнес динамиката.

(28) Управлението на държавните предприятия продължава да не отговаря на международните стандарти, като слабостите са в области като политиките за собственост и финансовата прозрачност. Кипър създаде Консултативен съвет за назначаване на членовете на управителните съвети на държавните предприятия и прие мерки за подобряване на финансовия надзор. Въпреки това недостатъчните задължения за докладване и списък на публичните субекти възпрепятства ефективния мониторинг. Това води и до опасения, свързани с управлението, отчетността и качеството и ценообразуването на услугите в секторите, контролирани предимно от държавни предприятия, като например електроенергийния сектор. За да се преодолеят тези предизвикателства, от съществено значение е да бъде създаден редовно актуализиран списък на публичните субекти и да се възприеме координиран подход за реформи с участието на всички заинтересовани страни. Това следва да включва разработването на ясна политика за собственост на държавните предприятия, която да определя ролите, отговорностите и отчетността на институциите, упражняващи надзор върху държавните предприятия.

(29) Кипър продължава да бележи напредък в енергийния си преход, по-специално чрез увеличаване на своето производство на енергия от възобновяеми източници. Нефтът и петролните продукти обаче все още представляват голяма част от потреблението на енергия и страната трябва допълнително да ускори постепенното преустановяване на потреблението на изкопаеми горива във всички сектори. Продължаващото използване на изкопаеми горива представлява значително предизвикателство за намаляването на общите емисии на парникови газове и за постигането на целта на Кипър за 2030 г. съгласно Регламента за разпределяне на усилията. Продължава да е налице енергийна изолираност, която трябва да бъде преодоляна чрез ускоряването на проекта за междусистемна връзка Great Sea Interconnector, при който се наблюдават множество забавяния. Необходимо е да се разширят и модернизират електроенергийната система и електроенергийната мрежа на Кипър, и по-специално системите за съхранение на енергия от възобновяеми източници. Разработването на системи за съхранение на енергия от възобновяеми източници е от ключово значение за увеличаване на капацитета за енергия от възобновяеми източници в преносната мрежа и за намаляване на ограниченията на енергията. Устойчивият и финансово достъпен транспорт продължава да бъде приоритет, като транспортният сектор на Кипър е изправен пред нарастващо потребление на енергия, пълна зависимост от автомобилния превоз на товари и ограничени стимули и инфраструктура за електрификация на автопарка. Силната зависимост на страната от вноса на енергия изостря уязвимостта на външния сектор. По-задълбочената интеграция на възобновяемите енергийни източници в енергийния микс би укрепила устойчивостта на икономиката на външни енергийни сътресения и би направила страната по-привлекателна за продуктивни чуждестранни инвестиции. Кипър трябва да увеличи усилията си за привличане на частно финансиране за подобряване и саниране на енергийната ефективност, особено на сградите с най-лоши характеристики, които излагат уязвимите потребители на енергийна бедност, наред с другото, като насърчи финансовите си институции да участват в Европейската коалиция за финансиране на енергийната ефективност.

(30) Енергийната бедност и финансово достъпната електроенергията са неотложен проблем в Кипър въпреки приложените целенасочени мерки за подкрепа. Кипър е сред държавите с най-високите цени на електроенергията за домакинствата в ЕС, като те поставят по-специално уязвимите потребители под значителен финансов натиск. Все още са широко разпространени просрочените задължения по сметките за комунални услуги и структурните проблеми като течове и влага. Високите разходи за охлаждане също представляват значителна тежест за домакинствата.

(31) Кипър е изправен пред значителни екологични предизвикателства, особено по отношение на недостига на вода и управлението на отпадъците. През 2022 г. експлоатацията на водите достигна критично равнище, което отразява много голямото свръхизползване на възобновяемите водни ресурси. Проблемът се влошава от селското стопанство, което потребява по-голямата част от водата в страната и се характеризира с остаряла напоителна инфраструктура и ограничено използване на технологии за пестене на вода. Кипър е изправен пред значителен недостиг на инвестиции във водната инфраструктура, с големи нужди в областта на питейната вода и пречистването на отпадъчните води. Въпреки усилията чрез Плана за действие за кръговата икономика за периода 2021—2027 г. и плана за възстановяване и устойчивост степента на кръгово използване на материалите и производителността на ресурсите все още са под средното за ЕС. През 2022 г. Кипър е рециклирал едва 15 % от битовите отпадъци и 70 % от отпадъците от опаковки, като същевременно е генерирал най-много хранителни отпадъци на човек в ЕС и над средните обеми битови отпадъци. Такса за депониране на битови отпадъци в рамките на плана за възстановяване и устойчивост би могла да подобри управлението на отпадъците, ако бъде правилно приложена.

(32) Кипър е все по-уязвим по отношение на климатичните рискове, включително горските пожари, нередовните валежи, сушите и бурите. Въпреки планираните инвестиции ресурсите на Кипър за адаптиране към изменението на климата са под средните стойности за ЕС. Националната стратегия за адаптиране има за цел да се повиши устойчивостта, като се съсредоточава върху устойчивото управление на водите и опазването на крайбрежните зони, но подходът остава до голяма степен незадължителен. Укрепването на управлението и засилването на сътрудничеството между министерствата и местните органи са ключови стъпки за ефективното прилагане на мерки за адаптиране към изменението на климата и за Кипър да подобри своята устойчивост спрямо изменението на климата и да постигне по-голямо съответствие със стандартите на ЕС.

(33) Резултатите на Кипър в областта на заетостта са добри, но недостигът на работна ръка и умения все повече ограничава икономическото развитие. Ключови сектори като строителството, енергетиката, здравеопазването, селското стопанство и хотелиерството и ресторантьорството са изправени пред остър недостиг, който допълнително се изостря от несъответствието между уменията и изискванията на пазара на труда и недостатъчно използваната работна сила. Освен това делът на младите хора, незаети с работа, учене или обучение (12,9 %), все още е по-висок от средния за ЕС, особено сред младите жени. Кипър също така е изправен пред значителен спад в придобиването на основни умения сред младите хора, белязан от най-голямото нарастване на незадоволителните резултати в ЕС от 2018 г. насам. Факторите, обуславящи тази низходяща тенденция, може да включват ограничено участие в образованието в ранна детска възраст, непълно прилагане на политиките и ниска автономност на училищата. Това представлява сериозна пречка пред усилията за преквалификация. Участието в средното професионално образование и обучение (ПОО) продължава да бъде ограничено, а възможностите за учене в процеса на работа и адаптирането към нуждите на пазара на труда са недостатъчни. Делът на студентите в специалности в областта на НТИМ е най-нисък в ЕС, което допринася за постоянен недостиг в критични области за екологичния и цифровия преход. Освен това цифровите умения сред населението в трудоспособна възраст все още са ниски, особено сред уязвимите групи, а участието на възрастните в учене е спаднало под средното за ЕС. В ход са реформи, подкрепяни от Механизма за възстановяване и устойчивост и Европейския социален фонд плюс — като например прилагането на индивидуални сметки за обучение, програми за електронни умения и актуализации на учебните програми — но тяхното пълно въздействие все още не е постигнато.

(34) Достъпът до услуги за дългосрочни грижи за възрастни хора остава ограничен, а публичните разходи са сред най-ниските в ЕС. Делът на хората на възраст 65 и повече години, които се нуждаят от дългосрочни грижи заради сериозни затруднения да полагат лични грижи или извършват домакински дейности, е един от най-високите в ЕС — 34,3 %. Нарастващият дял на населението на възраст 65 и повече години ще доведе до още по-голямо търсене на дългосрочни грижи през следващите години. Предизвикателствата, свързани с достъпа, се усложняват от недостига на работници, дължащ се на ниските заплати и малкия обхват на колективното договаряне. За да подобри наличността, достъпа и качеството на услугите, Кипър би могъл да въведе интегриран модел на дългосрочни грижи, включващ стабилен механизъм за осигуряване на качеството за всички форми на дългосрочни грижи.

(35) С оглед на тясната взаимообвързаност между икономиките на държавите членки от еврозоната и колективния им принос за функционирането на Икономическия и паричен съюз през 2025 г. Съветът препоръча на държавите членки от еврозоната да предприемат действия, включително чрез своите планове за възстановяване и устойчивост, за да изпълнят препоръката относно икономическата политика на еврозоната. За Кипър препоръки 2, 3 и 5 спомагат за изпълнението на първата препоръка за еврозоната относно конкурентоспособността, препоръки 4 и 5 спомагат за изпълнението на втората препоръка за еврозоната относно устойчивостта, а препоръка 1 спомага за изпълнението на третата препоръка за еврозоната относно макроикономическата и финансовата стабилност, определена в препоръката от 2025 г.,

ПРЕПОРЪЧВА на Кипър през 2025 г. и 2026 г. да предприеме следните действия:

1. Да укрепи общите разходи и готовността в областта на отбраната и сигурността, като същевременно гарантира устойчивост на дълга в съответствие със заключенията на Европейския съвет от 6 март 2025 г. Да гарантира, че нетните разходи съответстват на плана, препоръчан от Съвета на 21 януари 2025 г.

2. С оглед на приложимите срокове за навременното приключване на реформите и инвестициите съгласно Регламент (ЕС) 2021/241, да ускори изпълнението на плана за възстановяване и устойчивост, включително на главата за REPowerEU. Да ускори изпълнението на програмата по политиката на сближаване (ЕФРР, ФСП, ЕСФ+, Кохезионния фонд), като се базира, когато е подходящо, на възможностите, предлагани от междинния преглед. Да използва оптимално инструментите на ЕС, включително възможностите, предоставени от InvestEU и платформата за стратегически технологии за Европа, за да подобри конкурентоспособността.

3. Да засили научните изследвания и иновациите и пазарната реализация на резултатите от научните изследвания чрез насърчаване на публичните и частните инвестиции в НИРД, засилване на полезните взаимодействия между научните изследвания и бизнеса и приемане на постоянна дългосрочна стратегия за научни изследвания и иновации, която да съдържа показатели за вложените ресурси и крайните резултати и многогодишно финансиране. Да улесни диверсификацията на икономиката и да насърчи продуктивните инвестиции чрез създаване на възможности за алтернативни спестовни и инвестиционни инструменти, повишаване на финансовата грамотност, улесняване на участието на капиталовите пазари и подобряване на достъпа на предприятията до възможности за небанково финансиране. Да опрости регулирането, да подобри регулаторните инструменти и да намали административната тежест, като обърне специално внимание на подобряването на процедурите за издаване на лицензи и разрешения за инвестиции и създаването на нови предприятия. Да подобри управлението на държавните предприятия чрез привеждането му в съответствие с най-добрите международни практики, включително номиниране на управителни съвети въз основа на заслуги, политика за собствеността и основано на резултатите управление.

4. Да намали цялостната зависимост от изкопаеми горива и да диверсифицира допълнително енергийните доставки, по-специално чрез разработване на енергийни междусистемни връзки със съседните държави, увеличаване на финансирането за енергийна ефективност, насърчаване на устойчивия транспорт и модернизиране на електроенергийната мрежа и съоръженията за съхранение на енергия, за да даде възможност за нарастващ дял на възобновяемите енергийни източници. Да предприеме мерки срещу енергийната бедност. Да увеличи инвестициите във водната инфраструктура, инфраструктурата за отпадъчните води и инфраструктурата за управление на отпадъците, да насърчи практиките за устойчиво използване на водите и да увеличи усилията за предотвратяване на отпадъците и подобряване на разделното събиране на битовите отпадъци и отпадъците от опаковки. Да подобри прилагането на мерките за адаптиране към изменението на климата, като се съсредоточи върху подобряването на институционалната рамка, уреждаща адаптирането към изменението на климата.

5. Да предприеме мерки за разрешаване на недостига на работна ръка и несъответствието между уменията и изискванията на пазара на труда чрез засилване на участието на младите хора на пазара на труда, допълнително увеличаване на капацитета и привлекателността на професионалното образование и обучение, както и насърчаване на ученето за възрастни. Да увеличи усилията в областта на политиката за укрепване на екологичните и цифровите умения. Да увеличи допълнително участието в образованието и грижите в ранна детска възраст, да подобри основните умения и да увеличи участието на учениците в областта на науката, технологиите, инженерството и математиката (НТИМ). Да подобри наличността и достъпа до услуги за дългосрочни грижи чрез въвеждане на модерен, адекватно финансиран и интегриран модел на дългосрочни грижи.

Съставено в Брюксел на 8 юли 2025 година.

За Съвета

Председател

S. LOSE